

FinUnions:

30 vuotta edunvalvonta-
työtä Sosiaalisen
Euroopan puolesta

Sisällysluettelo

- **Heikki Pohja:** Suomen ay-liikkeen eurooppalaisen edunvalvonnan alkutaipaleelta 1
- **Knut Arne Sanden:** EU-jäsenyyttä hakeneista kumppaneista ammattiliittoystävyyteen Brysselissä 5
- **Luc Triangle:** ITUC:ia ja FinUnionsia yhdistää tavoite työntekijöiden paremman elämän puolesta 9
- **Olli Rehn:** Suomi on saanut kolme vuosikymmentä turvallisuutta, vakautta ja vaurautta 12
- **Ari Åberg:** Ay-liikettä tarvitaan nyt enemmän kuin koskaan 16
- **Jarkko Eloranta:** Ammattisyhdistysliike on osa toimivaa demokratiaa ja EU:n arvoyhteisöä 19
- **Antti Palola:** 30 vuotta paremman eurooppalaisen työelämän puolesta 22
- **Erkki Liikanen:** Suomen tie Eurooppaan 26

Suomen ay-liikkeen eurooppalaisen edunvalvonnan alkutaipaleelta

Ammattiyhdistysliikkeen eurooppalainen edunvalvonta alkoi hahmottua 1970-luvun alussa. Usean, erityisesti silloisten EU-maiden palkansaajakeskusjärjestöjen vuonna 1973 perustaman Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön EAY:n (ETUC) alle alettiin perustaa 1980-luvulla alakohtaisia eurooppalaisia ammattisihteeristöjä. Monet suomalaiset ammattiliitot pääsivät niiden kautta seuraamaan EU-tason päätöksentekoa.

Myös perinteinen pohjoismainen yhteistyö oli edelleen suomalaiselle ay-liikkeelle edunvalvontamielessä tärkeä ikkuna kansainväliseen edunvalvontaan.

Suomessa teollisuuden ammattiliittojen piirissä oli saatu käytännön kokemusta ylikansallisten yritysten toiminnasta ja erityisesti 1980-luvulla lisääntyvässä määrin myös suomalaisen yritysten toiminnasta ulkomailla. Tämä kehitys lisäsi tarvetta ammattiliittojen yhteydenpitoon yli kansallisten rajojen. Tämän koin Kemian Työntekijäin Liiton lakimiehenä vuodesta 1979 ja puheenjohtajana vuodesta 1984 alkaen, kun suomalaiset kemian alan yritykset alkoivat investoida yhä laajemmin ulkomaille.

Teollisuuden palkansaajien Eurooppa-projekti TEPE

Suomalaiset teollisuuden ammattiliitot havaitsivat 1980-luvun lopussa tarpeen valmistautua eurooppalaisten sisämarkkinoiden syntymiseen. Päätimme perustaa Teollisuuden palkansaajien Eurooppa-projektin, eli TEPE:n, vuonna 1989. Siihen kuului 11 ammattiliittoa. Projektin tavoitteena oli analysoida Euroopan

yhteisöjen kehittymistä yhä tiiviimmäksi sisämarkkina-alueeksi ja sen vaikutuksia suomalaisten teollisuuden palkansaajien asemaan. Projektin vetäjäksi palkattiin lakimies **Pekka O. Aro**. Toimin itse Kemian Liiton puheenjohtajuuden ohella projektin puheenjohtajana.

Toukokuussa 1992 julkaisimme raportin, jossa arvioitiin, ettei Suomen liittyminen Euroopan talousalueeseen (ETA) tai Euroopan yhteisöihin (EY) heikennä suomalaisten palkansaajien oikeuksia. Taustalla oli paljon keskusteluja ja selvityksiä niin Suomessa eri tahojen kanssa kuin myös eurooppalaisen ay-liikkeen sisällä. Oma kiinnostukseni eurooppalaisen yhteistyön ja edunvalvonnan kehittämiseen oli vahvistunut pysyvästi.

EU-projekti siirtyy keskusjärjestöille ja Brysseliin

Teollisuuden ammattiliittojen EU-projekti siirtyi palkansaajakeskusjärjestöille vuonna 1991. Keskusjärjestöjen Eurooppayhteistyötä (KEY) veti aluksi Pekka O. Aro ja hänen jälkeensä **Pekka Ahmavaara**, joka myös toteutti KEY:n toimiston siirron Brysseliin keväällä 1995.

Kesällä 1995 minulle ehdotettiin siirtymistä KEY-Finlandin johtajaksi Brysseliin, kun paikka vapautuisi vuoden 1996 puolella. Palkansaajakeskusjärjestöjen hallitukset hyväksyivät johtajan pestini lokakuussa 1995.

Työ Brysselissä alkoi 1.7.1996. Toimiston sijainti oli hyvin valittu. Pekka Ahmavaara oli luonut verkostoja eri puolille ja palkannut erinomaisen assistentin, **Aila Seppälän**. Nettipohjaiset tietoyhteysyhteiset olivat kehittymässä, jolloin tiedonhankinta ja sähköpostiosoitteiden lista kasvoivat jatkuvasti. Tiedonvälitys tehostui entisestään.

Ensimmäinen suomalainen EU-komissaari **Erkki Liikanen** ja EU-suurlähettiläs **Antti Satuli** järjestivät kuukausittain luottamuksellisia taustakeskustelutilaisuuksia suomalaisten etujärjestöjen edustajille, joiden kanssa yhteistyö toimi hyvin. Yhteydet moniin suomalaisiin virkamiehiin EU:n eri instituutioissa olivat toimivat. Samoin Euroopan parlamentin suomalaisiin jäseniin ja heidän avustajiinsa. Myös yhteistyö eri maiden kansallisten ay-toimistojen kesken oli tiivistä ja hyödyllistä, samoin vuorovaikutus samassa talossa sijainneiden eurooppalaisten ay-järjestöjen kanssa.

EU:ssa vallitsi innostus ja optimismi

Johtajakauteni ajoittui Suomen EU-jäsenyyden alkuvuosiin, joita voi nyt muistella innostavana ajanjaksona. EU:ssa oli vahva usko jäsenmaiden yhteistyön tiivistymiseen ja talouden myönteiseen kehitykseen. Palkansaajien kannalta oli lupaavaa, että työllisyys nousi yhä tärkeämmäksi teemaksi, samoin kuin työntekijöiden oikeudet.

Brysselissä kävi Suomesta alkuvuosina kymmeniä vierailijaryhmiä, joille pääsimme kertomaan Euroopan unionin ajankohtaisista asioista. Tilaisuudet olivat aina antoisia. Niissä pääsi myös kehittämään omia arvioitaan integraation eri puolista. Näistä on jäänyt hieno muisto.

Nyttemmin onkin ollut osin surullista seurata eurooppalaisen yhteistyön vakavia vastoinkäymisiä eurokriiseineen ja Brexiteineen. Kansallismielisyyden nousu eri jäsenmaissa ja muuallakin on heikentänyt kansalaisten uskoa yhteistyön etuihin. Voin kuvitella, että moni seuraajani on joutunut kokemaan työnsä ajoittain raskaaksi ja vähemmän palkitsevaksi.

Perusasiat on kuitenkin hyvä muistaa: Euroopan unioni on rauhan projekti ja sen on tarkoitus tuottaa kaikille jäsenmailleen ja niiden kansalaisille kasvavaa hyvinvointia. Yhdessä voimme pärjätä aina paremmin kuin erillisinä kansallisvaltioina. Tästä on historiassa monia opetuksia.

Heikki Pohja
KEY-Finlandin johtaja 1996–2000

**"EUROOPAN UNIONI ON RAUHAN PROJEKTI JA SEN ON TARKOITUS TUOTTA KAIKILLE JÄSENMAILLEEN JA NIIDEN KANSALAI-
LE KASVAVAA HYVINVOINTIA. YHDESSÄ VOIMME PÄRJÄTÄ AINA
PAREMMIN KUIN ERILLISINÄ KANSALLISVALTIOINA".**

EU-jäsenyyttä hakeneista kumppaneista ammattiliittoystävyyteen Brysselissä

Norjalaisten ja suomalaisten ammattiliittojen yhteistyö juontaa juurensa yli 30 vuoden taakse. Norja ja Suomi hakivat rinnakkain EU-jäsenyyttä vuonna 1994 saatuaan päätökseen talous-sopimuksen EFTA:n ja EU-maiden välillä (ETA-sopimus). Tämä oli lähtölaukaus pitkäaikaiselle ammattiliittojen yhteistyölle ja ystävyydelle maiden välillä.

Heinäkuun 1. päivä 1994 oli merkittävä päivä neljälle EFTA-maalle: Itävallalle, Ruotsille, Norjalle ja Suomelle. Sinä päivänä EU avasi ovensa näiden maiden diplomaateille COREPERiin, pysyvien edustajien komiteaan, jossa valmistellaan kaikki keskeiset EU-päätökset jäsenvaltioiden ministereille.

Itse osallistuin COREPER-työhön Norjan EU-edustustossa työskennellessäni Norjan LO:n (ammattiliittojen keskusjärjestö) työmarkkinalähtetilläänä 28. marraskuuta 1994 saakka – äänestyspäivään, jolloin Norjan kansa torppasi EU-jäsenyyden toistamiseen 52,3 prosentin enemmistöllä.

Muistan ajan, jolloin Brysselissä olevien neljän maan edustukset ikään kuin ”harjoittelivat” EU-jäsenyyttä. Saimme puhua ja tehdä ehdotuksia, mutta niiden vaikutus saattoi olla mitä tahansa täysin mitättömän tai vaikuttavan väliltä.

Ruotsi käyttäytyi kuin ”pikku suurvalta” ottaen kantaa asioihin usein ennen suuria jäsenmaita, kuten Iso-Britanniaa, Saksaa ja Ranskaa. Itävalta oli onnekas voidessaan puhua saksaa, kun taas muut käyttivät vaihtelevasti englantia. Norja esitti satun-

naisesti ehdotuksia, jotka usein hyväksyttiin – ehkä ajatuksena tukea tulevaa ”kyllä”-tulosta kansanäänestyksessä, mutta lopulta sekään ei auttanut.

Suomalaiset istuivat hiljaa ja olivat tarkkaavaisia, oppiessaan tätä eurooppalaista peliä, johon kuului 12 jäsenmaata ja neljä ”ehkä-jäsentä”. Yhtäkkiä Suomi nosti nimilaatan (Suomi-Finland) – muiden yllätykseksi. Suomi käytti puheenvuoronsa harkiten ja tarkasti, ja sai sillä kaikkien huomion. Suomi saavutti nopeasti arvostusta rauhallisella ja kunnioittavalla otteellaan.

Marraskuun 29. päivänä Norjan nimilaatta poistettiin. Minä ja norjalaiset kollegani poistuimme COREPERista. Samalla yksi aikakausi oli tullut päätökseen.

Toimistonaapureita

Palasin LO Norjan toimistolle, joka tuohon aikaan vuokrasi tiloja Ruotsin ammattiliittojen Brysselin toimistolta. Tammi-kuussa 1995 muutimme uuteen Kansainväliseen Ammattiliittojen Taloon (ITUH). LO Norjan toimisto sai naapureikseen Suomen ammattiliittojen EU-edustuston. Sijainti oli ay-talon neuvotteluhuoneiden lähetyvillä.

Tästä alkoi tiivis yhteistyö Norjan ja Brysselissä edustettujen suomalaisten keskusjärjestöjen välillä. Yhteistyö oli eurooppalaisessa kontekstissa tärkeää. Suomi oli EU:n jäsen, Norja ei. Suomella oli oma komissaari, **Erkki Liikanen**. Meillä ei ollut. Suomella oli meppinsä. Meillä ei.

Omalta osaltani näen, että Suomi on hyötynyt EU-jäsenyydestään. Suomalaiset ammattiliitot saivat käyttöönsä paljon enemmän tietoa EU:n tapahtumista. En pystynyt lukemaan heidän raporttejaan suomeksi, mutta jaoimme tietoa muuten.

Minulla oli kuitenkin etuna suora pääsy ETUC:n sihteeristöön ja sen kokouksiin. Suomea edustivat Brysselissä kolme keskusjärjestöä Helsingistä, mutta heidän Brysselin toimistohenkilöstönsä jäi näiden tapaamisten ulkopuolelle, kunnes tähän tuli muutos. Siksi tiedon jakaminen ja hyvät henkilökohtaiset suhteet olivat korvaamattomia.

Pohjoismaista yhteistyötä Brysselissä

Meillä oli myös tiivistä pohjoismaista yhteistyötä Suomen, Tanskan ja Ruotsin Brysselin ay-toimistojen välillä. Yksi yhteistyön muoto oli käydä kerran tai kahdesti vuodessa Strasbourgissa tapaamassa S&D-ryhmän europarlamentaarikkoja.

Pohjoismaat edustivat yhdessä ”pohjoismaista mallia”. EU on lainsäädäntökoneisto hyvässä ja pahassa. Eurooppalainen ay-liike on aina taistellut sosiaalisen Euroopan puolesta, mutta mitä se käytännössä tarkoittaa, vaihtelee maittain. Pohjoismaisissa keskeisiä ovat työehtosopimukset, kun taas eteläiset liitot vaativat usein EU-tason lainsäädäntöä lakihankkeissa, joita ne eivät saavuttaneet kansallisesti. Tästä johtuvat myös erimielisyydet esimerkiksi lähetettyjen työntekijöiden, työaika-direktiivin ja vähimmäispalkkadirektiivin kaltaisissa kysymyksissä.

EU-jäsenyys on Norjassa edelleen vaikea aihe, kahdesti kaatuneen kansanäänestyksen takia. Jo vuonna 1991 sanoin LO Norjan puheenjohtajalle, että Suomi liittyy EU:hun ennen Norjaa – ja ehkä myös Euroopan talous- ja rahaliittoon. Hän ei uskonut, mutta olin oikeassa.

Ajat muuttuvat nopeasti. Nyt Suomi ja Ruotsi ovat liittyneet Natoon, tuoden kaikki viisi Pohjoismaata ensimmäistä kertaa

saman liittouman jäseniksi maailmassa, joka kasvaa yhä turvatomammaksi. Pohjoismainen ay-yhteistyö PAY:n kautta on ollut vahvaa jo 1960-luvulta alkaen, ja se säilyy tärkeänä myös laajenevassa Euroopassa.

Koti-Norjaan paluu

Tällä hetkellä olen palannut kotikaupunkiini Norjassa, mutta Brysselillä on aina erityinen paikka sydämessäni ja vatsassani. Asuin Belgiassa yli 31 vuotta. Muutin perheeni kanssa Brysseliin vuonna 1991 ja työskentelin LO Norjan toimistolla vuosina 1994–2022.

Mitä kaipaen eniten? ”Moules et frites”, tietenkin. Ja ammattiliittoystävien kanssa keskustelua eri kielillä.

À bientôt! Onnea FinUnionsille 30-vuotisjuhlavuoden johdosta!

Knut Arne Sanden

LO Norjan toimiston johtaja Brysselissä 1994–2022

ITUC:ia ja FinUnionsia yhdistää tavoite työntekijöiden paremman elämän puolesta

Lämpimät onnittelut FinUnionsille 30 vuoden työstä työntekijöiden puolustajana Brysselissä, Euroopan instituutioiden ytimessä. Nyt on tullut hetki pysähtyä ja antaa kiitosta – ei vain siihen, mitä toimisto on saavuttanut suomalaisen työelämän hyväksi, vaan myös keskeiselle roolille, jonka suomalaiset ammattiliitot ovat ottaneet Euroopan rajojen ulkopuolella.

Todistin tämän omin silmin työskennellessäni IndustriAll Euroopassa. Olipa kyse sitten työntekijöiden tukemisesta globaalissa etelässä, ammatillisten oikeuksien puolustamisesta Kansainvälisessä työjärjestössä ILO:ssa tai kehitystä tukevasta työstä konfliktien runtelemissa maissa, ovat suomalaiset ammattiliitot johdonmukaisesti osoittaneet johtajuutta. FinUnionsin läsnäolo Brysselissä on varmistanut, että Suomen ääni ei ole kuulunut ainoastaan EU-instituutioiden käytävillä – se on kaikunut myös kansainvälisissä taisteluissa työntekijöiden ihmisarvoisen elämän puolesta.

Työntekijöiden oikeudet, demokratia ja rauha kaiken ytimessä

Meitä yhdistää yhteinen globaali tavoite ammattiliittoina: toimimme työntekijöiden oikeuksien, demokratian ja rauhan puolesta.

Elämme kuitenkin epävarmoja aikoja – Suomessa, Euroopassa ja maailmalla. Eriarvoisuus kasvaa. Autoritarismi vahvistuu. Kuten ay-liikkeen maailmanjärjestö ITUC:n globaalin työ-oikeusindeksi (Global Rights Index) selvästi osoittaa, monissa maissa demokraattisia oikeuksia – mukaan lukien ammatillisia oikeuksia – rajoitetaan. Suomen sijoituksen heikkeneminen vuoden 2024 indeksissä tasolta 1 tasolle 2 (toistuvien oikeus-

loukkausten takia) oli järkytys, mutta samalla se toimi herätyksenä.

Työntekijöiden ääni jää kuulematta, ja demokraattisen yhteiskunnan perusta on uhattuna.

Tämän takia ITUC on käynnistänyt globaalin kampanjansa Democracy That Delivers for Working People. Se on kutsu toimintaan, että demokratia saataisiin palautettua ja vetoisuus yrityksille siitä, että poliittisella välinpitämättömyydellä ja ahneudella on oltava rajansa.

Se lähtee liikkeelle työpaikoista – muistutetaan jokaiselle työntekijälle kuuluvista ammatillisista oikeuksista, mukaan lukien alustatyöntekijöille ja epävirallisessa taloudessa työskenteleville. Yhdessä voimme rakentaa demokraattisempia yhteiskuntia, jotka toteuttavat uuden sosiaalisen sopimuksen – universaalin sosiaaliturvan, miljardöörien oikeudenmukaisen verotuksen, hoitoalan investointien ja ilmastoystävällisten työpaikkojen voimin sekä reilun talousjärjestyksen turvin. Yhteiskuntia, jossa ihmiset asetetaan voiton edelle.

Tätä visiota ei voida saavuttaa ilman vahvoja kansallisia ay-liikkeitä. Tässä suomalaiset keskusjärjestöt – SAK ja STTK – ovat aina olleet inspiraation lähde. Järjestöjen globaali sitoutuneisuus on ollut keskeinen osa Suomen syvää omistautumista demokratiaan, monenvälisyyteen ja kansainväliseen solidaarisuuteen.

Ajattele globaalisti, toimi paikallisesti

Suomalaisen ay-liikkeen perintö rakentuu arvoille, jotka kaikkuvat maailmanlaajuisesti: luottamus kollektiivisiin ratkaisuihin, oikeudenmukaisen neuvottelun periaate ja usko koulutuksen ja vuoropuhelun voimaan. Nämä arvot näkyvät konkreettisesti kehitysyhteistyöhankkeissa, solidaarisuustoimissa ja väsymät-

tömässä tuessa demokraattisille ay-kumppaneille eri puolilla maailmaa.

ITUC:ssa uskomme, että demokratia ja ay-liike kuuluvat yhteen. Toinen ei voi menestyä ilman toista. Maailman suurimpana sosiaalisena ja demokraattisena liikkeenä ammattiliitoilla on kollektiivinen voima saavuttaa suuria asioita. Taistelussa työntekijöiden puolesta nojaamme juuri sellaiseen periaatteelliseen sitoutumiseen, jota FinUnions ja sen jäsenjärjestöt ovat jo pitkään edustaneet.

Tämä globaali rooli tulee tulevaisuudessa vain korostumaan. Ilmastokriisi, teknologinen murros ja kasvava maailmanlaajuisen eriarvoisuus vaativat koordinoitua ay-toimintaa – yli rajojen ja toimialojen sekä ideologisten jakolinjojen yli. Siksi tuemme vahvoja liittoumia pohjoisen ja etelän ay-liikkeiden välillä, osallistavia toimintoja työelämässä sekä sitä, että oikeudenmukaisuuden tavoittelu ei koskaan jää maantieteellisesti rajoittavaksi asiaksi.

Tarina jatkuu

FinUnionsin 30-vuotinen läsnäolo Brysselissä on enemmän kuin pelkkä eurooppalainen edustustarina. Se on tarina siitä, kuinka pienen maan ay-liike on vaikuttanut globaaliin keskusteluun työntekijöiden oikeuksista, demokratiasta ja rauhasta.

Siitä haluan kiittää sanomalla Thank You, KIITOS! Tarvitsemme ääntänne, voimaanne ja solidaarisuuttanne tulevana vuosina. Kansainvälinen ay-liike seisoo teidän perustallenne – ja yhdessä rakennamme jatkossakin maailmaa, joka toimii työntekijöiden hyväksi. Solidaarisuutta!

Luc Triangle
ITUC:n pääsihteeri

Suomi on saanut kolme vuosikymmentä turvallisuutta, vakautta ja vaurautta

Suomen EU-jäsenyys täyttää tänä vuonna 30 vuotta.

Monelle suomalaiselle Suomen ja Euroopan integraation yhteinen historia tuntuu alkavan vasta vuoden 1992 Suomen jäsenhakemuksen myötä. Varhaisemmat kehitykset nähdään usein ”muiden historiana”, kuten turkulaiset integraatiohistorian akateemiset asiantuntijat **Louis Clerc** ja **Kimmo Elo** ovat asian kuvanneet kirjassaan ”Aatteesta instituutioksi”.

Suomi hyppäsi liikkuvaan junaan, joka oli lähtenyt asemalta 50 vuotta aikaisemmin.

Ranska ja Saksa löysivät toisensa, ensin hiili- ja teräsyhteisössä vuonna 1951 ja vuonna 1957 perustetussa Euroopan talousyhteisö EEC:ssä. Kuusi ydinmaata oli mukana. Vastaavasti Iso-Britannia, Ruotsi ja muut reunavaltiot perustivat EFTA:n, joka oli perinteinen vapaakauppaliitto ilman ylikansallisia instituutiota.

Kehitys meni Suomen kannalta hitaasti parempaan suuntaan. Presidentti **Kekkosen** aikana Suomi lännettyi, vaikka Neuvostoliitto yritti pitää maata otteessaan ja suomettuminen rämetti ilmapiiriä. EFTA:n liitännäisjäsenyys neuvoteltiin vuonna 1961 ja EEC-vapaakauppasopimus vuonna 1974. EEC:ssä yhteistyö syveni ja laajeni kuudesta jäsenmaasta yhdeksään ja sen jälkeen vielä kahteentoista.

Ranskalaisen **Jacques Delorsin** aikana Euroopan komission johdossa toteutettiin laaja sisämarkkinaohjelma. Yhteisöstä tuli unioni, EY:stä tuli EU. Päästiin sopimukseen jopa talous- ja

rahaliitosta eli yhteisestä rahasta. Kylmän sodan jälkimainingeissa Ranska hyväksyi Saksan jälleenyhdistymisen, Saksa puolestaan luopui Bundesbankin määräävästä asemasta rahapolitiikassa. Syntyi euro ja Euroopan keskuspankki.

Kaikki nämä tapahtumat olivat ikään kuin osa sitä liikkuvaa juna, johon Suomi hyppäsi 1992, kun haimme yhteisön jäsenyyttä. Pelin henkeen kuului, että Suomen ja muiden ehdokasmaiden oli hyväksyttävä EY:n siihenastinen lainsäädäntö, eli "acquis communautaire", kuten ranskaksi oli tapana lausua. Toki käytiin tiukkojakin neuvotteluja ja poikkeuksia haettiin, varsinkin maatalouspolitiikassa – ei kuitenkaan turvallisuuspolitiikassa.

Palkansaajaliikkeen EU-toimisto tutuksi meppivuosina

EU-jäsenyyden varmistuttua syksyllä 1994 eduskunta nimitti keskuudestaan 16 edustajaa, jotka 1.1.1995 lähetettiin Brysseliin ja Strasbourgisiin. Olin mielestäni jo varsin kokenut Eurooppapolitiikassa, joskin vielä melko nuori, kun sain kunnian nousta mukaan junaan ja siirtyä kansanedustajan tehtävästä mepiksi eli Euroopan parlamentin jäseneksi. Suomen EU-jäsenyyden alkuvuosina sain siten osallistua eurooppalaiseen lainsäädäntötyöhön ja muuhun parlamentaariseen työhön, joka monella tavalla poikkesi kansanedustajan toimenkuvasta.

Uutena meppinä olin tiivistä yhteydessä moniin suomalaisiin etujärjestöihin, jotka EU-jäsenyyden myötä olivat edustettuina Brysselissä. Yksi niistä oli palkansaaajakeskusjärjestöjen Eurooppa-yhteistyö eli KEY Finland, jonka johtajaksi tuli **Heikki Pohja**. Arvostan suuresti sitä asiantuntemusta ja innostusta, jota Heikki ja muut varhaisen EU-jäsenyyden edustajat niin ay-liikkeestä kuin työnantajapuolelta toivat eurooppalaiseen ja suomalaiseen keskusteluun integraation mahdollisuuksista ja haasteista.

Palkansaajaliikkeen EU-toimisto eli FinUnions on nyt tehnyt Brysselissä 30 vuotta pitkäjänteistä työtä työntekijöiden puolestajana ja rakentavan työmarkkinadialogin edistäjänä. Tämä on hieno saavutus, kuten koko Suomen EU-jäsenyysskin.

Mitä Suomi on saanut Euroopan unionista kolmessa vuosikymmenessä?

Ensiksi: Suomi löysi oman paikkansa kylmän sodan jälkeen. Olimme nyt lännessä. Turvallisuuspoliittinen ulottuvuus oli vahvasti läsnä. Voidaan epäilemättä todeta, että EU on ollut meidän tärkein viiteryhmämme vuodesta 1995 alkaen.

Toiseksi: Talous- ja rahaliitto EMU, näkyvämpänä symbolina yhteinen rahamme, euro, on ollut erittäin tärkeä edistysaskel. Sisämarkkinat täydentyivät merkittävästi, kun euro syntyi.

Kolmanneksi Schengen-sopimus: Vapaa liikkuvuus toteutui vuodesta 2001 siten, että suomalaiset pystyivät liikkumaan monessa Euroopan maassa ilman rajamuodollisuuksia.

Suomi on siis saanut paljon EU:lta: turvallisuutta, vakautta, vaurautta.

Suomi ei ole ollut vain vastaanottajana. Olemme myös antaneet Euroopan unionin kehitykselle paljon. Jäsenyyden alkuvuosina Suomi oli aktiivinen, rakentava ja arvostettu uusi jäsenmaa. Otimme mm. aktiivisesti osaa talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen. Osallistuimme siihen ensimmäisten joukossa. Tämä oli tärkeä signaali.

Ensimmäinen EU-puheenjohtajuus 1999 oli suuri ponnistus, joka myös tuotti tulosta. Kun teet parhaasi, sinut myös palkitaan. Tätä silloinen EU-puheenjohtajuussihteeristön päällikkö, suurlähettiläs **Petri Tuomi-Nikula** on kuvannut erinomaisesti kirjassaan ”Erilaista diplomatiaa”.

Sitoutuminen Euroopan yhdentymiskehitykseen on muodostanut Suomen historian pitkän linjan ja kansallisen menestyksemme perustan. Silloin kun Euroopassa on sodittu tai jouduttu lamaan, Suomella on mennyt huonosti. Silloin kun Euroopassa on vallinnut rauha ja talous on kasvanut vakaasti, Suomella on mennyt hyvin.

Euroopan unioni, 27 jäsenvaltion yhteenliittymä, työskentelee rauhan ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi, minkä takia Suomi on valinnut EU-tien. Oman etumme vuoksi Suomen eurooppalainen valinta ei saa olla suhdannepolitiikkaa. Näin on varsinkin näinä nykyisinä myrskyisinä aikoina. Poliittisena yhteisönä EU merkitsee meille kansallista turvallisuutta – ja selkänöjaa niin turvallisuus- kuin kauppapolitiikassakin.

Olli Rehn

Suomen Pankin pääjohtaja

Olli Rehn toimi Euroopan parlamentin jäsenenä 1995–1996 ja 2014–2015 sekä Euroopan unionin komissaarina 2004–2014.

Ay-liikettä tarvitaan nyt enemmän kuin koskaan

Vuosien 2007–2010 aikana, kun olin Finunionsin johdossa, sosiaalinen Eurooppa ja sen puolustaminen olivat keskeisesti esillä. Ensimmäisenä on syytä nostaa esiin työaikadirektiivi. Direktiivin sisältöä lobattaessa pidettiin laajasti yhteyksiä sekä vasemmistoon että maltilliseen oikeistoon, keskustaan ja vihreisiin. Laajapohjainen operointi tuotti tulosta. Parlamentti äänesti lopulta direktiivin sisällön sellaiseksi, että se tyydytti ay-liikettä. Valitettavasti direktiivi jumiutui neuvostoon Tšekin puheenjohtajakaudella, mikä oli suuri pettymys.

Toinen tärkeä asia oli yritysneuvostodirektiivin uudistaminen, mikä toteutui vuonna 2009. Uudistus jäi kuitenkin puolitiehen, koska uudella direktiivillä ei velvoitettu vanhoja, aiemmin perustettuja yritysneuvostoja muuttamaan toimintaansa uudistetun direktiivin mukaisesti. Tätä kirjoitettaessa neuvottelut direktiivin uudelleentarkistuksesta on juuri saatu päätökseen ja lopullinen teksti odottaa vielä parlamentin ja neuvoston hyväksyntää.

Myös lakko-oikeuden turvaamisessa edistytettiin. Joulukuussa 2007 lakko-oikeuden vahvistettiin tuomioistuimen päätöksellä kuuluvan EU:n perusoikeuksiin. Tämän jälkeen tuomioistuin antoi vastaavat päätökset myös kolmessa muussa tapauksessa. FinUnions osallistui myös tuomioistuimessa käsiteltävänä olleeseen Viking Linen ja Merimies-Unionin tapauksen vaikuttamis- ja tiedotustoimintaan. Kyseessä oli yritys työehtojen polkemiseksi ulosliputuksen avulla.

Laajapohjaista vaikuttamista

Työskentelin Brysselissä FinUnionsin johtajana huhtikuun 2007 ja maaliskuun 2010 välisenä aikana. Suurimman osan tätä aikaa johtajana oli myös **Jorma Rusanen** SAK:sta. Meillä oli keskenämme hyvä yhteistyö ja dynamiikka, jolloin saatoimme painaa edunvalvontatyössä ”kaasun pohjaan”. Yhteyksiä ylläpidettiin ja kehitettiin laaja-alaisesti keskeisiin poliittisiin ryhmiin ja hallinnon toimijoihin.

Ay-liikkeelle myönteisen lopputuloksen kannalta oleellista oli, että vaikuttaminen keskitettiin sekä keskustaoikeistoon, keskustavasemmistoon että keskusta. Mikäli olisimme rajoittuneet vain esimerkiksi vasemmistoryhmiin, ei lopputuloksesta olisi ollut varmuutta. Nykyisessä EU-parlamentissa laajapohjainen vaikuttaminen on entistä tärkeämpää, koska voimasuhteet ovat muuttuneet oikeiston eduksi. Palkansaajien kannalta lopputulos ratkaisee – ei niinkään taiteellinen vaikutelma. Siksi rohkaisten ennakkoluulottomiin yhteistyöavauksiin, joiden ulkopuolelle jäävät oikeastaan vain poliittiset äärisuuntaukset.

Ääriliikkeet ovat uhka demokratialle

Omana aikanani Brysselissä oli jo nähtävissä populismin nousu. Keppihevosekseen nämä puolueyhmittymät ottivat EU-vastaisuuden. Tämä yhdistettynä ksenofobiaan, eli ulkomaalaisvihaan, on tuonut merkittävää menestystä Euroopan laita- ja äärioikeistoille. Valta-asemiin he ovat nousseet mm. Slovakiassa, Unkarissa ja Italiassa. Kovia ovat kannatusluvut myös Saksassa ja Ranskassa. Myös Puolan presidentinvaaleissa äärioikeiston ehdokas menestyi tällä kertaa trumpilaisten konservatiivien tuella. Äärioikeiston nousu Euroopassa yhdistettynä äärioikeiston lähes betonoituun valtaan Venäjällä luo kylmäävän tulevaisuudennäkymän maanosamme ylle.

Ay-liike sillanrakentajana epävarmoina aikoina

Poliittisesti ja taloudellisesti epävarmat ajat kasvattavat ääri-liikkeiden mahdollisuuksia menestyä. Kansallismielisten voit-tokulku on merkittävä uhka koko EU:n olemassaololle. Tämän kehityksen vastavoimaksi tarvitaan ay-liikettä; ja sitä tarvitaan enemmän kuin koskaan. Ay-liikettä tarvitaan sillanrakentajaksi maltillisten voimien yhteistyölle. Meitä tarvitaan myös edistä-mään niitä asioita, jotka ovat ihmisarvoisen elämän ja turvatun tulevaisuuden kulmakiviä. Näin voimme vähentää populismin ja ääri-liikkeiden kasvualustaa ja lisätä länsimaisiin arvoihin perustuvan yhteiskuntamme vakautta.

Ay-liikkeeltä tarvitaan nyt leveitä hartioita. Kaikkinainen jär-jestöjen keskinäinen pikkupolitikointi ja nyhertäminen on nyt unohdettava! Se on tärkeää sekä eurooppalaisesti että kansalli-sesti. Suomen osalta voisi todeta roomalaista senaattori

Marcus Porcius Catoa mukaillen:

”Muuten olen sitä mieltä, että Akavan eroaminen FinUnionsista oli aikanaan suuri virhe.”

Leveämpiä hartioita tarvittaisiin ja siksi Akavassakin pitäisi har-kita asiaa uudestaan nyt, kun keskusjärjestössä on uusi johto.

Parasta onnea FinUnionsille nyt ja tulevaisuudessa!

Ari Åberg

FinUnionsin johtaja 2007–2010

Ammattisyhdistysliike on osa toimivaa demokratiaa ja EU:n arvoyhteisöä

Suomalainen ammattiyhdistysliike on valvonut työntekijöiden etua Brysselissä Suomen koko EU-jäsenyyden ajan eli 30-vuotta. Tänä päivänä SAK:n ja STTK:n yhteisen edunvalvontaorganisaatio on FinUnions. Sen tärkeänä tehtävänä on pitää huolta suomalaisten työntekijöiden edunvalvonnasta EU:n toimielimissä, toimia aktiivisesti kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen organisaatioissa ja verkostoissa sekä välittää ajantasaista tietoa Suomeen EU:n hankkeista ja aikeista työntekijöille ja ammattiyhdistysliikkeelle merkityksellisissä asioissa.

Suomalainen ay-liike suhtautui myönteisesti 90-luvun alussa ja jäsenyyssprosessin aikana Suomen EU-jäsenyyteen. Ja voidaan ehkä todeta, että ay-liikkeen myönteinen asenne EU-jäsenyyteen vaikutti kansanäänestyksen lopputulokseen niin, että voimme tänä vuonna juhlia 30-vuotista jäsenyyttä ja 30-vuotista suomalaisen ay-liikkeen Brysselissä tehtyä edunvalvontaa. Näinä kovin epävarmoina ja huolestuttavinakin aikoina voi vain kuvitella mikä Suomen asema olisi, jos emme aikaan olisi EU-jäsenyyttä hakeneet ja EU:hun liittyneet. Kiitos sen ajan viisaille ammattiyhdistysjohtajille ja -päättäjille, jotka näkivät maailman muutoksen ja kehityksen sekä Suomen edun selkeästi.

Sopimalla yhteisiä tuloksia

Pelkkää ruusuilla tanssimista EU-jäsenyys ei tietenkään ole ollut. Markkinoiden avautuminen, kiristynyt kansainvälinen kilpailu ja myöhemmin EMU-jäsenyys ja euron käyttöönotto ovat tuottaneet monenlaista ongelmaa ja ratkottavaa asiaa myös

työmarkkinajärjestöille ja erityisesti ammattiyhdistysliikkeelle. Kaksi- ja kolmikantaisesti asioita kuitenkin kyettiin ratkomaan ja löytämään yhteistyössä tietä eteenpäin. Konsensusta haettiin ja konsensuksella saatiin tuloksia aikaan. Ei aina helposti, eikä kivutta, mutta yhteisesti neuvotellen ja sopien. Nykyisessä poliittisessa ilmapiirissä ja työmarkkinasuhteiden tilassa näin ei välttämättä enää olisi.

Euroopan unioni ei ole pelkkää sisämarkkinaa ja rahaliittoa. Euroopan sosiaalinen ulottuvuus on vahvistunut ja merkitys on kasvanut. Euroopan sosiaalisen ulottuvuuden vahvistuminen on tärkeää unionin hyväksyttävyyden kannalta. Unionin itälaajentuminen vuonna 2004 korosti sosiaalisen ulottuvuuden merkitystä. Vanhoissa jäsenmaissa kannettiin huolta työehtojen tason säilymisestä ja sosiaalisen polkumyynnin lisääntymisestä.

EU-lainsäädännöstä tukea suomalaisille työntekijöille

Työehtojen ja sosiaaliturvan ajateltiin olevan pitkälti kansallisesti ratkottavia asioita. Suomessa ajattelimme, että työehtojen taso, työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhe, työturvallisuus, tasa-arvo ja monet muut työmarkkinakysymykset ovat niin korkealla tasolla ja niin tukevasti suojattuja, että unionin lainsäädäntö, normitus tai koordinaatio ei niihin vaikuta. Todellisuus on kuitenkin kovin toisenlainen. Erityisesti eurooppalainen työsuojelulainsäädäntö on kehittänyt suomalaista työsuojelua, samoin tasa-arvo ja samapalkkaisuuskysymykset ovat edistyneet EU-lainsäädännön kautta.

Suomen nykyisen oikeistohallituksen hyökätessä ammattiyhdistysliikettä vastaan ja heikentäessä työntekijöiden asemaan ja suojaa, on EU-lainsäädäntö tarjonnut tukea ja perälautaa kaikkein kovimpia heikennyksiä ja hyökkäyksiä vastaan. Kansain-

väliset normit ovat viimekätinen suoja suomalaiselle työntekijälle. Samoin EU:n perustamissopimuksen kirjaukset työmarkkinaosapuolten erityisasemasta ja roolista sekä sosiaalisesta vuoropuhelusta antavat selkänokkaa ammattiyhdistysliikkeelle oikeistopoliitikkojen hyökkäyksiä vastaan. Ammattiyhdistysliike ja järjestäytyneet työntekijät eivät ole mikään syrjään sysättävä puolikriminaali kansalaisjärjestö, vaan tärkeä osa toimivaa demokratiaa ja sosiaalista markkinataloutta sekä Euroopan ideaa. Euroopan unioni on paitsi taloudellinen, poliittinen ja sosiaalinen yhteisö, niin se on myös mitä suurimmassa määrin arvo-yhteisö. Eurooppalaisista arvoista meidän on pidettävä kiinni ja vahvistettava niitä. Suomalainen ja eurooppalainen ammattiyhdistysliike on vahva osa arvoyhteisöä sekä Euroopan idean ja yhteenkuuluvuuden vahvistaja.

Eurooppalaisia arvoja on puolustettava jatkossakin

Ilman ammattiyhdistysliikettä, ilman sosiaalista vuoropuhelua, ilman sosiaalista ulottuvuutta emme olisi suomalaisia ja eurooppalaisia. Näitä arvoja, toimintatapoja, menettelyjä meidän on vaalittava erityisesti nyt kun maailma näyttää kulkevan toiseen suuntaan. Unohtavat demokratian, oikeusvaltion, tasa-arvon, ihmis- ja ay-oikeudet ja monet muut aikaisemmin miltei itsestään selvyyksinä pidetyt asiat. Meidän, suomalaisen ay-liikkeen, on jatkettava työtä ja ponnisteluja näiden asioiden puolesta niin kotimaassa, Brysselissä kuin globaalistikin tulevana vuosina ja vuosikymmeninä.

Jarkko Eloranta
SAK:n puheenjohtaja

**”SUOMALAINEN JA EUROOPPALAINEN AMMATTIYHDISTYS-
LIKE ON VAHVA OSA ARVOYHTEISÖÄ SEKÄ EUROOPAN IDEAN
JA YHTEENKUULUVUUDEN VAHVISTAJA”.**

30 vuotta paremman eurooppalaisen työelämän puolesta

Suomi on ollut 30 vuotta Euroopan unionin jäsen. Kuluneiden vuosien aikana olemme integroituneet EU:n monesti monimutkaiselta tuntuvaan byrokratiaan ja sisämarkkinoiden toimintaan. Sen yksi edellytys ovat reilut pelisäännöt työn tekemiselle ja niitä luodaan muun muassa EU:n yhteisen työ-lainsäädännön kautta.

Meidän on aktiivisesti tehtävä vaikuttamistyötä niin kotimaassa kuin Brysselissäkin ja vaikutettava politiikan ja lainsäädännön muodostamiseen. Tavoite on työntekijöiden aseman vahvistaminen ja suomalaisen, mutta myös eurooppalaisen työelämän kehittäminen. Brysselissä tehtävän vaikuttamistyön tärkeä osa on SAK:n ja STTK:n yhteinen edunvalvontaorganisaatio FinUnions.

Työelämäasioiden kehitys EU:ssa on koko FinUnionsin 30-vuotisen historian ajan edennyt aaltoliikkeen tavoin ja seurannut politiikan painopisteiden muutoksia. Mutta miksi painotukset ovat vuosien varrella muuttuneet?

Se on ollut seuraus unionin luonnollisesta kehittymisestä, erityyppisiin kriiseihin vastaamisesta ja tietenkin poliittisen valtasapainon vaihtumisesta. Työmarkkinaosapuolilla on ollut oma merkittävä roolinsa ja painoarvonsa työelämäasioiden kehittymiseen vaikuttamisessa ennen kaikkea kaksi- ja kolmikanlaisen valmistelutyön kautta.

FinUnions on tärkeä osa laajempaa eurooppalaista ammattiyhdistysliikettä. Työtä on tehty talouteen, sisämarkkinoihin ja kauppapolitiikkaan liittyvissä asioissa – mutta ennen kaikkea

työelämäasioihin ja sosiaalisen ulottuvuuden kehittämiseen liittyvissä kysymyksissä.

Kun Suomi 1990-luvulla liittyi Euroopan unioniin, se valmistautui talous- ja rahaliittoon. Osana prosessia heräsi ajatus siitä, että sosiaalipolitiikan rooli saattaisi muuttua euroalueella. Tämän seurauksena taloudellisen integraation rinnalla ryhdyttiin kehittämään EU:n sosiaalista ulottuvuutta. Se oli myös kritiikkiä Maastrichtin sopimusta kohtaan, sillä sopimus koettiin palkansaajien kesken epätasapainoisena, sillä se ei huomionnut tarpeeksi työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa.

Komissioiden kesken kausivaihtelua

José Manuel Barrosson johtaman komission (2004–2014) ja finanssikriisin aikana vallitsivat kovemmat taloudelliset arvot ja suunnitelmat sääntelyn keventämisestä. Tällä kaudella sosiaalista ulottuvuutta heikennettiin ja keskistytettiin sisämarkkinoiden luomiseen ja ankaraan talouskuripolitiikkaan.

Jean-Claude Junckerin johtama komissio (2014–2019) pyrki vuorostaan vahvistamaan sosiaalista ulottuvuutta vastauksena edeltävän komission harjoittaman politiikan sosiaaliin seurauksiin. Brexitillä oli tässä oma merkityksensä. Komission tavoite oli edistää oikeudenmukaisempaa ja tasapainoisempaa lähestymistä sosiaaliin oikeuksiin ja työelämäasioihin EU:ssa. Junckerin komission aikana luotiin myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari, jossa jäsenmaat sitoutuivat 20 yhteiseen periaatteeseen, jotka koskivat yhtenäisiä mahdollisuuksia ja pääsyä työmarkkinoille, oikeudenmukaisia työoloja sekä sosiaalista suojelua ja osallisuutta.

Ursula von der Leyenin johtaman ensimmäisen komission (2019–2024) aikana myönteinen kehitys työelämäasioissa EU:ssa jatkui. Tuolloin hyväksyttiin muun muassa sosiaalisten oikeuk-

sien pilarin toimintasuunnitelma, vähimmäispalkkadirektiivi, palkka-avoimuusdirektiivi ja alustatyödirektiivi. Lisäksi komissio osoitti vahvaa tukeaan sosiaaliselle vuoropuhelulle niin Euroopan kuin kansallisellakin tasolla.

EU:n kehitys edellyttää kansalaisten hyväksyntää

EU on 2000-luvulla kehittynyt vapaakaupan sisämarkkinajärjestöstä kohti valtioiden liittoa, jossa sosiaaliset oikeudet ja työelämän yhtenäiset pelisäännöt on huomioitu kohtuullisesti. Palkansaajien kannalta yksi merkittävimmistä saavutuksista kauppapolitiikan saralla on sen kytkeminen työelämäoikeuksiin. Kauppasopimukseen on onnistuttu sisällyttämään työelämä- ja ihmisoikeuskysymyksiä, mikä osaltaan tukee vastuullista liiketoimintaa ja ihmisarvoisia työpaikkoja.

Suomalaisilla palkansaajajärjestöillä on ollut oma merkittävä roolinsa politiikan muodostamisessa koko EU-jäsenyyden aikana. Olemme tehneet yhteistyötä ja vaikuttaneet komission, parlamentin ja jäsenmaiden suuntaan – ja sitä tehdään jatkossakin. Vaikuttaminen tapahtuu yhteistyössä muiden maiden ammattiliitojen, kansainvälisten järjestöjen ja ammattisihteeristöjen kanssa niin Suomessa kuin Brysselissäkin.

Tällä hetkellä poliittiset tuulet puhaltavat valitettavasti kylmempinä ja vastaisina, kun asiaa tarkastelee palkansaajien näkökulmasta. Vaikuttaa siltä, että palkansaajan oikeuksia ja työelämää kehittävät aloitteet jäävät muiden painotusten jalkoihin.

Meillä riittää siis työtä jatkossakin. Sitä on jatkettava pitkäjänteisesti, entistä paremmin ja tulevaisuuteen katsoen, sillä muuttuva työelämä vaatii myös työelämän pelisääntöjen päivittämistä. Juuri nyt lainsäädäntötarpeita liittyy esimerkiksi

tekoälyn vaikutuksiin työelämässä ja työntekijöiden psykososiaalisen kuormituksen hallintaan.

Meillä on työkaluja vaikuttamiseen. Komission puheenjohtaja von der Leyen lupasi syyskuun alkupuolella Euroopan unionin tilaa käsittelevässä puheessaan uuden laadukkaiden työpaikkojen säädöksen. Sillä on tarkoitus varmistaa työelämän pysyminen talouden kehityksen tahdissa. Lupa on sinnikkään vaikuttamistyön tulos ja tulevan säädöksen sisältöön vaikuttaminen on FinUnionsin ja kaikkien eurooppalaisten ammattijärjestöjen tärkeimpiä asioita.

Euroopan työmarkkinaosapuolet ovat myös hiljattain aloittaneet neuvottelut uudesta yhteisestä työohjelmasta. Ohjelmassa on tarkoitus määrittää, miten työnantajat ja työntekijät yhdessä kehittävät työelämää tulevina vuosina.

FinUnionsilla ja eurooppalaisella ammattijärjestöillä riittää siis työtä. Meidän on tehtävä näkyväksi se, miten kilpailukykyinen ja menestyvä talous perustuvat oikeudenmukaiseen yhteiskuntaan sekä reiluun ja laadukkaaseen työelämään.

Usko ja luottamus Euroopan unioniin ja sen menestykseen nojaavat ennen kaikkea kansalaisten kokemaan luottamukseen ja hyväksyntään.

Antti Palola
Puheenjohtaja, STTK

**“ÄY-LIIKKEEN ON TEHTÄVÄ NÄKYVÄKSI SE, MITEN KILPAILU-
KYKYINEN JA MENESTYVÄ TALOUS PERUSTUVAT
OIKEUDENMUKAISEEN YHTEISKUNTAAN SEKÄ
REILUUN JA LAADUKKAASEN
TYÖELÄMÄÄN”.**

Suomen tie Eurooppaan

Toisen maailmansodan päättymisestä tuli toukokuussa kulu-neeksi 80 vuotta. Suomen EU-jäsenyys taas täytti tammikuussa 30 vuotta. Suomi nousi **Stalinin** varjosta sodan jälkeen hitaasti tasavertaiseksi toimijaksi Euroopassa. Se vei 50 vuotta.

Kun Suomi tuli EU-jäseneksi tammikuussa 1995, Euroopan ko-mission puheenjohtaja **Jacques Delors** piti viimeisen puheensa Euroopan parlamentissa. Istuin lehterillä ja puhe ei unohdu. Delors tiivistä viestinsä:

”Rauhan ja turvallisuuden asia on yhtä tärkeä, kuin se oli 1945–1950 hirvittävän maailman konfliktin jälkeen. Eurooppa raken-tuu 1. kilpailulle, mikä kannustaa, 2. yhteistyölle, mikä vahvistaa ja 3. solidaarisuudelle, mitä yhdistää. Olemme tervehtineet kolmea uutta EU-jäsentä, joilla on pitkä demokraattinen perin-ne ja jotka ovat kykeneviä rikastuttamaan meidän yhteiskunta-malliamme, jota me haluamme puolustaa”.

Suomen eurooppalaistuminen tapahtui hitaasti

Kun Euroopan hiili- ja teräsyhteisö ja Euroopan talousyhteisö luotiin vuonna 1950-luvulla, Suomi oli kaukana. **Robert Schuman** lausui historialliset syntysanat toukokuun 9. päivä 1950. Suomen Pariisin suurlähetystö raportoi siitä vasta kolme kuukautta myöhemmin.

Kun Robert Schuman vieraili Suomessa vuoden 1953 keväällä ulkomaankauppaliiton kutsusta **Urho Kekkosen** hallitus varta vasten päätti, ettei Schumanille tarjota vieraanvaraisuutta eikä osoiteta huomiota.

Presidentti **Juho Kusti Paasikivi** otti kuitenkin korkean vieraan vastaan ja kävi hänen kanssaan keskustelun. Tieto löytyy Paasikiven päiväkirjoista.

Hiili- ja teräsyhteisön pohjalle rakennettiin Euroopan talousyhteisö vuonna 1957. Se osoittautui suureksi kaupan vapauttajaksi jäsenmaiden kesken. Yhteisön ulkopuolelle jääneiden oli reagoitava. Brittien johdolla luotiin Euroopan vapaakauppaliitto EFTA, jossa olivat mukana mm. muut pohjoismaat.

Suomen ongelma oli Neuvostoliiton kielteinen kanta EFTA:n jäsenyyteen. Lopulta annettiin vakuutus, ettei Suomi liity EFTA:n jäseneksi, vaan tehdään erillinen suomalainen ratkaisu. Näin tapahtui. Neuvostoliiton silloinen johtaja **Nikita Hruštšov** tuli Helsinkiin Urho Kekkosen 60-vuotispäiväillalliselle. Siellä asia vahvistettiin.

Merkittävät askeleet otettiin v. 1980–1990 aikana

Euroopan suuret myllerryksen alkoivat 1980-luvulla. Vuonna 1986 Suomesta tuli EFTA:n täysjäsen. Vuonna 1989 Suomi liittyi Euroopan neuvoston täysjäseneksi. Samana vuonna Berliinin muuri murtui ja Saksa yhtenäistyi.

Olin vuoden 1990 kesästä lähtien Suomen suurlähettiläs EU:ssa. Uutena tulokkaana sain tehdä viisaille niin sanotut tyhvät kysymykset:

Mikä oli EU:n ydin? Vastaus oli: voimankäyttö korvataan lainkäytöllä. Oikeusvaltioperiaate. Se turvaa demokratian toteutumisen sekä kansalaisten oikeudet ja vapaudet.

Miten se toteutetaan? Vastaus oli: Päätöksenteon pitää olla ei-hegemonista, mutta tehokasta. Siksi määräenemmistöjä tarvitaan, yhden veto-oikeus on muutokset este.

Itävalta oli hakenut EU-jäsenyyttä vuonna 1989. Se tiedettiin, mutta Ruotsin päätös hakea jäsenyyttä vuoden 1991 heinäkuussa yllätti Suomen ja siitä vihastuttiin.

Elokuussa samana kesänä tehtiin epäonnistunut vallankaappausyritys Moskovassa. Joulukuussa 1991 Neuvostoliitto hajosi.

Suomessa EU-jäsenyyden puolesta oli puhunut turkulainen professori **Esko Antola**. Poliittisten päättäjien joukossa ensimmäiset olivat **Paavo Lipponen** ja **Ilkka Suominen**.

EU-juna liikkui, mutta Suomen hallituksen kanta jäsenyyteen puuttui, mikä jätti Suomen kohdalle kysymysmerkkejä.

Onneksi muut toimijat olivat liikkeellä. Näistä tärkeimpiä olivat palkansaaja- ja teollisuusjärjestöt Brysselissä. Teollisuuden keskusliitto oli perustanut sinne toimiston jo vuonna 1974. Palkansaajajärjestöt seurasivat myöhemmin, mutta jo sitä ennen palkansaajien monet valtuuskunnat tulivat Brysseliin ja halusivat oppia tuntemaan Euroopan Unionin. Työmarkkinaosapuolet tekivät myös hyvää yhteistyötä. **Kari Jalas** oli paljossa läsnä ja palkansaajajärjestöjen monet nimet tulivat tutuiksi kuten FinUnionsin entiset johtajat **Pekka O. Aro**, **Pekka Ahmavaara** ja **Heikki Pohja**. Palkansaajajärjestöjen johtotaso tuki vahvasti toimintaa.

Päätöksen paikka

Jacques Delors oli Euroopan komission legendaarinen puheenjohtaja ja sosiaalinen dialogi hänelle oli suuri asia. Hän oli vierailut ensi kerran Suomessa komission puheenjohtajan 1988 ja tapasi työmarkkinajärjestöt.

EU:n puheenjohtajamaa Hollanti esitti Maastrichtin huippukokouksessa vuoden 1991 joulukuussa jäsenyysneuvottelujen

aloittamista Itävallan ja Ruotsin kanssa. Se oli sokki Suomessa. Oliko Suomi pudonnut junasta?

Suomen EU-edustusto raportoi pian sen jälkeen Brysselistä, että jos Suomi haluaa neuvotella EU-jäsenyydestä samaan aikaan Itävallan ja Ruotsin kanssa, jäsenyyshakemus tulee jättää vuoden 1992 helmikuussa tai viimeistään maaliskuun alussa. Seuraava kierros voi tulla eteen vasta 10 vuoden kuluttua.

Presidentti **Mauno Koivisto** puhui EU-jäsenyyden puolesta vuoden 1992 valtiopäivien avajaisissa. **Esko Ahon** hallitus päätti hakea EU:n jäsenyyttä. EU-jäsenyysneuvottelut alkoivat vuoden 1993 helmikuussa ja niiden poliittinen osa tuli päätökseen 1.3.1994, samana päivänä, kun **Martti Ahtisaari** siirtyi presidentin tehtävään.

Toisen kerran Jacques Delors vieraili Suomessa jäsenyysneuvottelujen päättymisen jälkeen heinäkuussa 1994. Hän saapui suoraan Poriin. Delors halusi tavata nimenomaan työmarkkinajärjestöjä. Porissa järjestettiin yhteinen seminaari, joka sai laajaa huomiota.

EU-jäsenyydestä päätettiin järjestää kansanäänestys, jossa JAA sai 57 % ja EI 42 % kannatuksen. Työmarkkinajärjestöt osallistuivat aktiivisesti jäsenyyskampanjaan. Sillä oli myös pitkäaikainen merkitys. EU-jäsenyydestä ei tullut kansaa syvästi jakavaa asiaa Suomessa.

Seuraavaan EU:n laajentumisvaiheeseen meni yli yhdeksän vuotta. Suomi ajoitti päätöksensä oikein.

Erkki Liikanen,
Suomen EU-suurlähettiläs 1990–1994
ja EU-komissaari 1995–2004

**TÄMÄN JULKAISUN TEKSTIT OVAT OSA BLOGISARJAA,
JOKA JUHLISTAA SEKÄ SUOMEN ETTÄ FINUNIONSIN 30-VUOTISTA
TAIVALTA EUROOPAN UNIONISSA JA BRYSSELISSÄ.
BLOGIKIRJOITUKSISSA FINUNIONSIN ENTISET JOHTAJAT SEKÄ
TOIMISTON YHTEISTYÖKUMPPANIT JAKAVAT KOKEMUKSIAAN
TYÖSKENTELYSTÄ BRYSSELISSÄ JA EU-TASON YHTEISTYÖSTÄ.**